

Міністерство освіти і науки України
Донецький національний університет імені Василя Стуса

І.Р.Домрачева, Н.А.Митько

Контрольні роботи з пунктуації

(для студентів спеціальностей
«Українська мова і література» та «Прикладна лінгвістика»)

Затверджено
на засіданні вченої ради
філологічного факультету
Протокол № 7 від “15” березня 2017р.

Вінниця, 2017

УДК 81'367:811.161.2 (076)

ББК Ш 12 = 411.4*9*228я73

Д 66

Укладачі: І.Р. Домрачева, канд.. філол.. наук, доц.
Н.А. Митько, ст. викл.

Відповідальний за випуск: Мозгунов В.В., доцент, канд. філол. наук

Рецензент: Шаповалова Н.П., доцент кафедри української філології і культури Донецького національного університету імені Василя Стуса

Контрольні роботи з пунктуації (для студентів спеціальностей «Українська мова і література» та «Прикладна лінгвістика») / Уклад.:

І.Р. Домрачева, Н.А. Митько; за ред.. В.В. Мозгунова. – Вінниця: ДонНУ, 2017. – 46 с.

Подано програму курсу, список рекомендованої літератури, запропоновано методичні поради до виконання завдань. Укладено варіанти завдань до контрольної роботи з пунктуації. Наведено питання до заліку.

Видання адресоване студентам денної і заочної форм навчання філологічного факультету спеціальностей «Українська мова і література» та «Прикладна лінгвістика».

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	4
Програма курсу «Пунктуація».....	5
Список рекомендованої літератури	7
Методичні поради до виконання кожного завдання.....	13
Варіанти контрольної роботи.....	15
Питання до заліку.....	

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Контрольна робота з пунктуації призначена для студентів I курсу філологічного факультету спеціальностей «Українська мова і література» та «Прикладна лінгвістика» освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр». Контрольна робота охоплює всі теми, передбачені програмою курсу «Пунктуація», яка відповідає чинній навчальній програмі «Сучасна українська літературна мова» для філологічних факультетів університетів, підготовлених на кафедрі української мови Донецького національного університету імені Василя Стуса.

Мета контрольної роботи – виявити знання студентів з пунктуації, перевірити вміння працювати самостійно, застосовувати знання на практиці. Успішне виконання контрольної роботи з пунктуації *передбачає* добру теоретичну підготовку студента: опрацювання рекомендованої літератури, а також самостійно підібраних джерел, ознайомлення студентів з різними словниками.

Різні види завдань допоможуть сформувати в студентів навички роботи з Українським правописом, лінгвістичними словниками, довідниками з пунктуації. Виконуючи завдання контрольної роботи, студенти мають виявити *вміння*

- користуватися Українським правописом, довідниками з пунктуації;
- правильно розставляти розділові знаки в реченні;
- тлумачити розстановку розділових знаків;
- складати речення з певними пунктограмами;
- підбирати вправи з певної пунктуаційної теми.

Програма курсу «Пунктуація»

Змістовий модуль 1

Розділові знаки в простому неускладненому та ускладненому реченнях

Значення пунктуації. Короткі відомості з історії вітчизняної пунктуації.
Теоретичні основи пунктуації

Розділові знаки в простому неускладненому реченні. Розділові знаки в реченнях з інфінітивним підметом. Пунктуація в реченнях із складним присудком. Розділові знаки в кінці простого речення.

Важкі випадки постановки коми перед *і*, *та* та *й*. пунктуація в реченнях з неповторюваним сполучником *і*. пунктуація в реченнях з повторюваними сполучниками *і*, *та*. Розділові знаки в реченнях з омонімічними сполучниками *та*

Розділові знаки в реченнях з однорідними членами. Безсполучникові однорідні члени речення. Однорідні і неоднорідні означення. Однорідні члени речення із сполучниками. Узагальнювальні слова при однорідних членах речення

Розділові знаки в реченнях з відокремленими членами речення. Відокремлення одиничних означень. Поширені означення. Відокремлені прикладки. Відокремлені обставини, виражені іменниками з прийменниками. Відокремлення одиничних дієприслівників. Дієприслівниковий зворот. Відокремлені звороти

Розділові знаки в реченнях із вставними і вставленими конструкціями. Вставні словосполучення й речення. Вживання тире при вставних словах кома при вставних реченнях. Виділення вставлених речень за допомогою дужок

Розділові знаки при звертаннях

Розділові знаки при порівняльних конструкціях. Відокремлення порівняльних зворотів. Порівняльні звороти, що не відокремлюються.

Прикладки із сполучником *як*. Розділові знаки в порівняльних складнопідрядних реченнях

Змістовий модуль 2

Розділові знаки в складному реченні

Розділові знаки в безсполучниковому складному реченні. Кома в безсполучниковому складному реченні тире між частинами безсполучникового складного речення. Двокрапка в безсполучниковому складному реченні

Пунктуація в сполучникових складних реченнях. Кома в складносурядних реченнях. Тире в складносурядних реченнях. Особливості пунктуації в складнопідрядному реченні

Розділові знаки при вигуках, частках, стверджувальних та заперечних словах

Розділові знаки при прямій мові та цитатах

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Базова

1. Глазова О.П. Українська пунктуація. Тренувальні вправи. Контрольні завдання. Диктанти. Правила. Ключі. / О. П. Глазова. – Харків: Ранок, 2004. – 352 с.
2. Гуйванюк Н.В. Основи пунктуації сучасної української мови: навчальний посібник / Н.В. Гуйванюк. – Чернівці: Рута, 2002. – 117 с.
3. Козачук Г.О. Українська мова: Практикум / Г.О. Козачук. – К.: Вища школа, 1991. – 397 с.
4. Савченко І.С. Пунктуація сучасної української мови: наукове видання / І.С. Савченко. – Черкаси: Відлуння-Плюс, 2006. – 160 с.
5. Ткаченко Є.М. Українська мова. Пунктуація: Навчальний посібник / Є.М. Ткаченко. – Харків: Консум, 2001. – 167 с.
6. Тоцька Н.І. Українська пунктуація. Практикум / Н.І. Тоцька. – К.: Вища школа, 1990. – 120 с.
7. Українська мова. Практикум / О. М. Пазяк, О. А. Сербенська, М. І.Фурдуй, Л. Ю. Шевченко. – К.: Либідь, 2000. – 252 с.
8. Український правопис / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні; Ін-т української мови. – Стереотип. вид. – К.: Наук. думка, 2002. – 240 с.
9. Ющук І.П. Практикум з правопису української мови / І.П. Ющук. – К.: Освіта, 1994. – 254 с.
10. Яцимірська М.Г. Сучасна українська мова: Практикум із пунктуації: навчальний посібник / М.Г. Яцимірська. – К.: Знання, 2009. – 262 с.

Допоміжна

1. Бабайцева В.В. Современный русский язык. Синтаксис. Пунктуация / В.В. Бабайцева, Л.Ю. Максимов. – М.: Просвещение, 1981. – 271 с.
2. Батюк Л.І. Робота над пунктуацією під час вивчення морфології /

- Л.І. Батюк, М.І. Голянич // Українська мова і література в школі. – 1987. – №6.
3. Беляєв О.М. Синтаксис і пунктуація / О. М. Беляєв // Українська мова і література в школі. – 1991. – №10.
4. Бондаревська О.Д. Однорідні і неоднорідні прикладки / О. Д. Бондаревська, Н. В. Жигилій // Українська мова і література в школі. – 1981. – №12.
5. Булах М.И. Принципы употребления пунктуации в рукописной книге / М. И. Булах // Филологические науки. – 1987. – №4.
6. Валгина Н.С. Знаки препинания как средство выражения смысла в тексте / Н.С. Валгина // Филологические науки. – 2004. – №1.
7. Валгина Н.С. Принципы русской пунктуации / Н.С. Валгина. – М.: Книга, 1972. – 72 с.
8. Валгина Н.С. Трудные вопросы пунктуации / Н.С. Валгина – М.: Высшая школа, 1983. – 156 с.
9. Валгина Н.С. Уточнение понятия авторской пунктуации / Н.С. Валгина // Филологические науки. – 1995. – №1.
10. Валгина Н.С. Эффективность письменного сообщения и знаки препинания / Н.С. Валгина // Филологические науки. – 1981. – №4.
11. Ващук В.О. Розділові знаки у реченнях з інфінітивним підметом / В.О. Ващук // Українська мова і література в школі. – 1969. – №2.
12. Верм'янська О. Відокремлені члени речення / О. Верм'янська // Дивослово. – 2004. – №1.
13. Війтик О.М. Вивчення теми «Розділові знаки при звертанні» / О.М.Війтик // Українська мова і література в школі. – 1974. – №3.
14. Війтик О.М. Відомості з пунктуації під час вивчення словосполучень і членів речення / О.М.Війтик // Українська мова і література в школі. – 1974. – №7.
15. Войнова О.Т. Пунктуація у простому реченні / О.Т. Войнова // Українська мова і література в школі. – 1968. – №2.

16. Гмир І.С. Вивчення дієприкметникового звороту / І.С.Гмир // Українська мова і література в школі. – 1973. – №9.
17. Головецька Н. Дидактичний матеріал до вивчення теми: «Синтаксис і пунктуація» / Н. Головецька // Урок української. – 2005. – №5 - 6.
18. Дацюк І. Матеріали до вивчення речень з однорідними членами / І.Дацюк // Українська мова і література в школі. – 1990. – № 8.
19. Дацюк І. Причини пунктуаційних помилок у простому ускладненому реченні / І.Дацюк // Дивослово. – 1996. – №10.
20. Дзюбишина Н.Я. Про деякі випадки вживання лапок / Н.Я. Дзюбишина // Українська мова і література в школі. – 1983. – №2.
21. Жайворонок В.В. Вставлені речення та розділові знаки при них / В.В. Жайворонок // Українська мова і література в школі. – 1980. – №6.
22. Загнітко А.П. Теоретична граматики української мови. Синтаксис / А.П. Загнітко. – Донецьк: ДонНУ, 2001. – 662 с. (розділ «Основи української пунктуації» – С. 534 – 548).
23. Кадельчук В.В. Розділові знаки в складносурядних реченнях / В.В. Кадельчук // Українська мова і література в школі. – 1973. – №8.
24. Кващук А. Пунктуація для допитливих / А. Кващук, Т. Гонтар // Дивослово. – 2005. – №11.
25. Ковальов В.П. Вправи під час вивчення пунктуації / В.П.Ковальов // Українська мова і література в школі. – 1967. – №4.
26. Козачук Г.О. Пунктуація у реченнях з як / Г.О.Козачук // Українська мова і література в школі. – 1986. – №9.
27. Козачук Г.О. Українська мова: Практикум / Г.О.Козачук. – К.: Вища школа, 1991. – 397 с.
28. Козачук Г.О. Практичний курс української мови / Г.О.Козачук, Н.Г. Шкурятяна. – К.: Вища школа, 1993. – 367 с.
29. Кравченко О. Формування пунктуаційних умінь і навичок у процесі вивчення безсполучникового складного речення / О. Кравченко// Урок української. – 2003. –№3.

30. Кухарський Ф.К. Розвиток логічного мислення учнів під час опрацювання синтаксису і пунктуації в 4 класі / Ф.К. Кухарський // Українська мова і література в школі. – 1973. – №8.
31. Кухарський Ф.К. Урок закріплення знань з пунктуації при прямій мові / Ф.К. Кухарський // Українська мова в школі. – 1962. – №2.
32. Кучеренко І.К. Пунктуація при порівняльних конструкціях / І.К. Кучеренко // Українська мова в школі. – 1958. – №3.
33. Майданський М.Н. Розділові знаки в кінці речення / М.Н. Майданський // Українська мова в школі. – 1963. – №1.
34. Макаренко В. Ще раз про роботу над помилками / В. Макаренко // Дивослово. – 2000. – №7.
35. Макуха Л. «Виклич мені друга з хати...» (Система уроків з вивчення теми: «Звертання непоширені й поширені, розділові знаки при них» на прикладі українських народних пісень) / Л.Макуха // Українська мова і література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2005. – № 2.
36. Медведєва Н.Р. Використання пунктуації зі стилістичною метою / Н.Р. Медведєва // Українська мова і література в школі. – 1972. – №3.
37. Медведєва Н.Р. Принципи української пунктуації / Н.Р. Медведєва // Методика викладання української мови і літератури. – 1970. – Вип.4.
38. Медведєва Н.Р. Робота з підручником під час вивчення пунктуації / Н.Р. Медведєва // Українська мова і література в школі. – 1973. – №6.
39. Мельник Л. Ну, що б, здавалося, тире? / Л. Мельник // Урок української. – 2001. – № 1.
40. Мельничайко В.Я. Уточнюючі члени речення та розділові знаки при них / В.Я. Мельничайко // Українська мова і література в школі. – 1978. – №3.
41. Мовчун А. Наші помічники – розділові знаки /А. Мовчун // Дивослово. – 2001. – № 11.
42. Олійник І.С. До засвоєння пунктуації / І.С. Олійник// Українська мова і література в школі. – 1978. – № 12.

43. Павленко О. Тести для перевірки знань (Відокремлені члени речення. Дієприкметник, дієприслівник) / О. Павленко // Урок української. – 2001. – № 1.
44. Палажченко О. Правила пунктуації (Тести) / О. Палажченко // Дивослово. – 1997. – №10.
45. Пентиліук М.І. Поняття про відокремлення другорядних членів речення: Варіанти уроку / М.І. Пентиліук // Українська мова і література в школі. – 1974. – №1.
46. Перепада А.І. Деякі складні випадки пунктуації / А.І. Перепада // Українська мова і література в школі. – 1975. – № 6.
47. Пещак М.М. Чи потрібна крапка після заголовків? / М.М. Пещак // Українська мова і література в школі. – 1989. – № 9.
48. Плигань О. Закріплення вивченого матеріалу за темою: «Однорідні члени речення. Кома між однорідними членами речення. Речення з кількома рядами однорідних членів» / О. Плигань // Українська мова і література в школі. – 2005. – №1.
49. Плющ М.Я. та ін. Сучасна українська літературна мова: Збірник вправ / М.Я. Плющ. – К., 1995. – 262 с.
50. Пономаренко В. Вивчення синтаксису і пунктуації у 5-му класі / В. Пономаренко // Українська мова і література в школі. – 1991. – №10.
51. Пономаренко В. Речення із звертаннями, вставними словами (словосполученнями, реченнями) / В. Пономаренко // Урок української. – 2003. – № 5-6.
52. Пономаренко В. Цитата і розділові знаки / В. Пономаренко // Урок української. – 2004. – №10.
53. Рогаль М.С. Відокремлені додатки / М.С. Рогаль // Українська мова і література в школі. – 1974. – №1.
54. Ситник М.І. Вивчення пунктуації у 5-8 класах / М.І. Ситник // Українська мова і література в школі. – 1963. – № 1.

55. Скуратівський Л.В. Використання елементів проблемності при вивченні загальних відомостей з синтаксису та пунктуації /Л.В. Скуратівський // Українська мова і література в школі. – 1981. – №9.
56. Слинько І.І. Речення із звертаннями, вставними словами, відокремленими другорядними членами / І.І. Слинько // Українська мова і література в школі. – 1980. – №2.
57. Соловей Н. Вставні слова / Н. Соловей // Дивослово. – 1999. – №9.
58. Сучасна українська мова / М.Т. Доленко, І.І. Дацюк, А.Г. Квашук та ін. – К.: Вища школа, 1974. – 366 с.(С. 361 – 363).
59. Тишківська Н. Розділові знаки у реченнях з відокремленими членами / Н. Тишківська // Дивослово. – 2005. – № 11.
60. Ткаченко З. Звертання, вставні слова, речення і словосполучення / З. Ткаченко // Дивослово. – 1999. – №9.
61. Тоцька Н.І. Вживання крапки, знака питання, знака оклику і трьох крапок / Н.І. Тоцька // Українська мова і література в школі. – 1969. – № 8.
62. Тоцька Н.І. Розділові знаки при вставних словах, словосполученнях і реченнях / Н.І. Тоцька // Українська мова і література в школі. – 1971. – №10.
63. Тоцька Н.І. Розділові знаки при звертаннях, вигуках, питальних та окличних, стверджувальних та заперечних словах / Н.І. Тоцька // Українська мова і література в школі. – 1974. – № 5.
64. Тоцька Н.І. Розділові знаки при однорідних членах речення / Н.І. Тоцька // Українська мова і література в школі. – 1970. – № 11.
65. Чумак Б.Ф. Розділові знаки при прямій мові / Б.Ф.Чумак // Українська мова і література в школі. – 1968. – №3.
66. Шапиро А.Б. Современный русский язык. Пунктуация / А.Б. Шапиро. – М.: Просвещение 1974. – 290 с.
67. Шварцкопф Б.С. Современная русская пунктуация: система и ее функционирование / Б.С. Шварцкопф. – М.: Наука, 1988. – 192 с.

68. Шевченко Л.Ю. Інтонавання речень і вживання розділових знаків: Вивчення пунктуації в педучилищі / Л.Ю. Шевченко // Українська мова і література в школі. – 1971. – №11.
69. Яворська О.Н. Тире між підметом і присудком / О.Н. Яворська // Українська мова і література в школі. – 1969. – №8.

МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ДО ВИКОНАННЯ КОЖНОГО ЗАВДАННЯ

Виконання першого завдання передбачає знання всього курсу пунктуації. Студент розмірковує про наявні і пропущені розділові знаки в реченні. Зважає на тип речення за будовою, на ускладнювальні елементи і відповідно до цього редагує розділові знаки. Наприклад, у реченні *Хлопець я молодий, і на думку багатьох дівчат навіть симпатичний* не помічено вставну конструкцію *на думку багатьох дівчат*. Вона виділяється комами. Одиначний сурядний сполучник *і* сполучає однорідні присудки *молодий і симпатичний*, тому кома перед ним не ставиться. Відредаговане речення має такий вигляд: *Хлопець я молодий і, на думку багатьох дівчат, навіть симпатичний.*

У реченні *Порозтають тії білії сніги; покриються травицею всі луги* неправильно вжито крапку з комою. Доцільно було б поставити тире, оскільки в цьому складному безсполучниковому реченні перша частина вказує на час дії, яка описана в другій його частині. Слід записати речення так: *Порозтають тії білії сніги – покриються травицею всі луги.*

Вправи другого завдання мають на меті перевірити засвоєння студентами конкретних тем з пунктуації. Перед виконанням слід повторити правила вживання розділових знаків з певної теми і звернути увагу на побудову речень певного типу. Наприклад, у реченні *І сміх, голосний, розгонистий, перестрибує снігами і стихає в морознім повітрі, як дзвін (М.Стельмах)* студент пояснює відокремлення означення так: узгоджені означення *голосний, розгонистий* стоять після означуваного слова і тому відокремлюються. У реченні *Досвітні огні, переможні, урочі, прорізали темряву ночі (Леся Українка)* відокремлюються означення, бо перед означуваним є ще одне означення *досвітні*. Працюючи над складанням

речень за схемами, студент виявляє знання лексичної сполучуваності слів і граматичних законів мови.

Для виконання третього завдання треба спочатку прочитати текст, зрозуміти тему уривку, потім розставити розділові знаки, зважаючи на тип речення за будовою і за метою висловлення.

Так, речення *Куди ви нас ведете і що ви з нами будете робити (Г.Тютюнник)* питальне, тому в кінці ставимо знак питання. Це складносурядне речення, яке складається з двох простих питальних речень, тому між ними перед єднальним сполучником *і* кома не ставиться.

У реченні *Пробираючись між гіллям ми швидко вибрались на прогалину де червоніло полум'я і пахло димом (С.Васильченко)* є відокремлена обставина, виражена дієприслівниковим зворотом *пробираючись між гіллям*, тому після цього ускладнювального елемента ставимо кому. Це речення складнопірядне з двома пірядними, після головного речення перед сполучним словом *де* ставимо кому. Два пірядні речення з'єднані одиничним сурядним сполучником *і*, тому кома відсутня. Отже, речення має такі розділові знаки: *Пробираючись між гіллям, ми швидко вибрались на прогалину, де червоніло полум'я і пахло димом.*

Працюючи над виконанням четвертого завдання, студент читає твори українських письменників, виписує речення із зазначеної теми. Така робота пізнавальна, і тексти виконують естетичну функцію.

П'яте завдання має творчий характер. Складаючи вправи, студент бере за зразок завдання з навчальних посібників з української мови, де вміщено розділ «Пунктуація». Особливої уваги заслуговують завдання, які виконують у формі гри чи мають вигляд кросворда.

Опрацювавши всі теми і виконавши завдання, студент удосконалює знання мови й підвищує пунктуаційну грамотність.

ВАРІАНТИ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Варіант 1

Завдання 1. Відредагувати подані речення.

1. Мати хоч і хвора, але засміялась, і закашлявшись, сказала Кирилові правду (за О. Копиленком).
2. Певно він заснув у думках про них: бо зовсім випало з пам'яті, як після такої громовиці підійшов тихий світанок (А.Турчинська).
3. Не раз полював я з Джаном і що більше полював, то вірніше знав, кращого собаки мені не знайти (М. Йогансен).
4. «Перемога! – кричить великий, намальований школярами плакат на стіні сільради (М. Дукін).

Завдання 2. Виконати запропоновані вправи. Прокоментувати їх.

1. Пояснити, з якою інтонацією можна прочитати подані речення. Від чого залежить інтонація? Переписати речення, розставляючи розділові знаки.

Скільки згасло зір в небесах Скільки в світі річок не стало Скільки квітів зникло в лугах Скільки птахів не доспівало Скільки впало у безвість ідей Скільки здібностей не розкрилось Я ж і досі вірю в людей Скільки жити їм ще залишилось (О.Ванжула).

2. Прочитати. Обґрунтувати вживання розділових знаків у кінці речення.

Мудрість ліпша від військової зброї. Хіба мудрість не кличе? Хіба розум не здійма свій голос? Мудрість краща за перли. Ніщо дорогоцінне не зрівняється з нею. Добувайте мудрість! Навіщо гроші у руках дурня? Щоб мудрості купити? Таж у нього розуму нема! Хіба не з одного джерела тече солодка і гірка вода? Пий воду із власної криниці. Чому б твої джерела мали розливатися довкола? Чому б твої потоки текли по майданах? (З Біблії)

Завдання 3. Записати текст, ставлячи розділові знаки. Пояснити основні пунктограми.

Могила в степу

Без курганів могил важко уявити наші українські степи їхні образи не раз зустрічаємо в народних піснях думах в поезії Тараса Шевченка Ось вона знаменита могила Солоха Машини залишеної край шляху вже не видно дерева лісозахисної смуги віддаляючись наче входять у землю тепер тільки верхівки маслин срібляться над хлібним морем проте курган все ще від нас далеко під палаючим сонцем бредемо один за одним навпростець не зводячи очей з цього дива чий силует знайомий всім архітекторам світу Наближаючись могила виростає ми приголомшені її розмірами вона величезна і є в ній загадковість є таємничість в її мовчанні Про що протягом тисячоліть вона «з вітром говорила» серед цих степів Схили круті всуціль зарослі цупкою степовою травою Ковзаючись по ній піднімаємось на вершину Перед нами наче кратер вулкана навколо сліди розкопок Однак все вже зтяглося здичавіло поросло бур'яном васильками Пора однак нам збиратись Ще раз окиньмо поглядом ці прекрасні далі золоті хліба що тануть у мареві рясні сади погляньмо на сліпучі плеса дніпрові (За О. Гончаром)

Завдання 4. Виписати з творів О.Забужко 10 речень з теми «Тире між підметом та присудком».

Завдання 5. Навести (скласти) 2 вправи з теми «Тире між підметом та присудком» (оригінальні – за типом «Лінгвістичні ігри на уроках мови»).

Варіант 2

Завдання 1. Відредагувати подані речення.

1. Стало сторч полінце: і сокира весело вдарившись об нього, розколола його навпіл (М.Романівська).
2. В той день, мабуть щасливішого за мене нікого в світі не було, я знайшов копійку! (П. Панч).
3. Так плакала і зітхала бідна кисличка: і дуже стало шкода її і ласкавій липі, і пустуну вітрові, і працювитуому дятлові (О. Іваненко).
4. Яке щастя: що я потрапив до неї! (В.Владко).

Завдання 2. Виконати запропоновані вправи. Прокоментувати їх.

1. Прочитати. Пояснити наявність або відсутність ком між однорідними членами речення.

Ще ні світ ні зоря, а вже увесь берег так і заграв народом! (О.Кониський.) Міркували і сяк і так (Григір Тютюнник.) Здавалося, сторінки книг горіли під нашими очима і вдень і вночі, і вдень і вночі (С.Васильченко). Козак не боїться ні тучі, ні грому (Нар. творч.). На серці і легко і важко (П. Перебийніс). Так трудився, що ні світу, ні людей не бачив. Отак і черствіє і озлоблюється хліборобське серце. (М.Стельмах). Ти йдеш у світ зелений навмання. У тебе ні машини, ні коня (П. Перебийніс). Я був у власному житті і машиніст, і пасажир (А.Григорук). Йому б не маршалом бути, а губернатором або й самим міністром (Панас Мирний). Ні се ні те поклувало, але не вчепилося (Нар. творч.). Мій труд – не горе, не приреченість. Він шлях і щастя і біди (М. Вінграновський). Слизняк не виросте ні лебедем, ані орлом (Г.Кирпа). Не спинять ні окови, ні загати моєї нескінченної ріки (П.Перебийніс). В мені і Доля і Недоля. Усе в мені, як і в тобі (Б. Чіп). Не схотіла душа бунтівна ні тепла, ні смачного пшона. Бо небес не замінить ніколи заготована, сита неволя (П. Перебийніс).

2. Перебудувати речення, опускаючи дієслово-зв'язку у складеному іменному присудку. Перебудовані речення записати, прочитати їх, дотримуючи правильної інтонації. Позначити пунктограму «тире між підметом і присудком». Обґрунтувати вживання тире.

Степ є носій величності (Д.Чижевський). Віра в себе є запорука життєвих успіхів (Л.Силенко). ...Сей Лесь є гайдамака, прстрашений розбишака (Б.Грінченко). Доля УПА є віддзеркалення всієї трагічної історії

українського народу (Р.Чілачава). Головна частина кібернетики є теорія інформації (3 підручн). Листопад вересню є онук, жовтню є син, а зимі є брат (Нар. творч.).

Завдання 3. Записати текст, ставлячи розділові знаки. Пояснити основні пунктограми.

Література

Літературу можна б зрівняти з могутніми пасмами гір Вражають і приголомшують вони нас своїми потужними кам'яними сплесками рвуться до неба немов грізний крик землі виповнюють простір такою несамовитою і неповторною красою яка може зродитися тільки внаслідок невпинного мільйонлітнього процесу творення Здіймаючись своїми непохитними валами гори ніби підкоряючись якійсь вивіреній силі ревниво пильнують щоб не дати перевищити себе але безрадно завмирають перед видовищем кількох недосяжно високих вершин що сяють у піднебессі вкриті вічними як і сама слава снігами Коли ж наблизитись до гір коли сміливо й радісно заглибитись у їхній могутній світ все майже вмить зміниться зовні все поставне в розчленованості в сум'ятті в боротьбі в змаганні вкриті вічними снігами вершини так само сятимуть на сонці але тепер уже не над одноманіттям хребтів а серед сотень і тисяч інших вершин піків гір бескидів скель і важко буде визначити що вище перспектива змінюватиметься невпинно й нестримно іноді нижчі затулятимуть від вашого зору вищих мінливість і непевність гірського світу для недосвідчених може бути навіть небезпечною і порятуватися від цього можна тільки знанням умінням і сказати б мистецтвом бачити орієнтуватися сприймати все не самим серцем але й розумом життя (За П.Загребельним)

Завдання 4. Виписати з творів Ю.Андруховича 10 речень з теми «Узагальнювальні слова при однорідних членах речення».

Завдання 5. Навести (скласти) 2 вправи з теми «Узагальнювальні слова при однорідних членах речення» (оригінальні – за типом «Лінгвістичні ігри на уроках мови»).

ВАРІАНТ 3

Завдання 1. Відредагувати подані речення.

1. Це, звичайно, були жарти але Петрусь кінець кінцем серйозно розсердився, і Тодось деякий час не займав його (Я. Тримайло).
2. Обрій - далекий синій, вабливий (О. Ільченко).
3. Васько Блоха – маленький, миршавий куцанчик, ішов за Валерієм, і виступав так само, як і Чкалов, перевальцем, важко, щоб видатись більшим і сильнішим (О. Ільченко).
4. Низько майже, над землею нависли олов'яні хмари (П.Байдебуря).

Завдання 2. Виконати запропоновані вправи. Прокоментувати їх.

1. *Переписати речення, прикладки підкреслити. Обґрунтувати вживання розділових знаків.*

Княгиню Ольгу православна церква шанує як святу (За Л.Семакою). Як син свого народу, літописець не міг спокійно спостерігати ознаки занепаду колись могутньої й славної держави (П.Загребельний). Як письменник і як людська особистість Степан Васильченко пішов із життя недооціненим (Д. Міщенко). Прийми слова мої жагучі як заповіт, юначе мій! (В.Сосюра). Галя полюбила свого хрещеника як рідну дитину. ...Носиться, кохується, як своїм (Панас Мирний). Як творець, Шевченко може бути для нас взірцем в усьому. Він дорогий нам як поет віри, співець надії. Поезія його народилася як поезія боротьби, правди і гуманності, високої мрії про щасливе майбутнє. Як вершина духовного розвитку народу сприймається нами творчість Шевченка (О.Гончар). Такий поет, як Шевченко, не одним українцям рідний (П.Куліш).

2. *Подані речення доповнити дієприслівниковими зворотами. Доповнені речення записати, підкреслити відокремлені члени речення, пояснити вживання розділових знаків.*

Дівчина співала. Пісня брала за душу кожного. Люди притишували крок, зупинялися, слухали. Та ось завмер останній звук дівочого голосу. Небо неначе потемніло. Сонце ніби поблякло.

Завдання 3. Записати текст, ставлячи розділові знаки. Пояснити основні пунктограми.

Острозька Біблія

Рід князів Острозьких був відомий з давніх-давен Прапрадідом князя Костянтина був знаменитий Федько Острозький що боровся за незалежність Русі проти Польщі й Литви брав участь у Грюнвальдській битві коли слов'янські народи об'єднались проти німецької навали і надовго відбили ворогам охоту зазіхати на наші землі Його правнук воєвода київський Костянтин володів незчисленими багатствами і через це мав владу силу й право Він не перейшов у католицтво а його родовий замок в Острозі перетворився на центр культури в Україні Радісно було бачити що тут зібралися найученіші люди тодішньої України Смотрицькі Герасим та син його Максим а ще Дем'ян Наливайко брат знаменитого пізніше повстанця Северина Князь влаштував у Острозі школу в якій навчали по-слов'янськи по-грецьки і по-латині Князь хотів найперше надрукувати Біблію церковно-слов'янською мовою. Для цього він запросив досвідченого друкаря Івана Федорова (За О. Іваненко)

Завдання 4. Виписати з творів В.Шевчука 10 речень з теми «Розділові знаки при однорідних членах речення».

Завдання 5. Навести (скласти) 2 вправи з теми «Розділові знаки при однорідних членах речення» (оригінальні – за типом «Лінгвістичні ігри на уроках мови»).

Варіант 4

Завдання 1. Відредагувати подані речення.

1. Удвох, батьку, ми все підготували, – рішуче відповів Микола, – удвох і кінчати будемо (П.Байдебура).
2. Кожного ранку поспішаючи, на уроки я проходив повз довге подвір'я Легкобита (О. Десняк).
3. Я підплигнув і ніби заєць насторожив вуха, щоб уловити місце загрози, і тікати скільки видно (О.Десняк).
4. Мала, худенька Оріся Мазай, ідучи до школи, побачила якогось дивного чоловіка! (В.Гжицький).

Завдання 2. Виконати запропоновані вправи. Прокоментувати їх.

1. Прочитати подані в колонках речення. Обґрунтувати вживання розділових знаків при одиничних дієприслівниках.

Швиденько сльози Марія
Втерла сміючись.
(Т.Шевченко)

Марія, вагаючись, ступає
За проворною Уляною.
(М.Стельмах)

Співають ідучи дівчата.
(Т. Шевченко)

І йдуть по долині і, йдучи,
співають. (Т. Шевченко)

По вулиці ідуть
Співаючи дівчата.
(В.Сосюра)

З-за дерев, співаючи, з'явилася
струнка жіноча постать. (М. Стельмах)

2. З кожної пари речень утворити одне просте, ускладнене відокремленим додатком. Утворені речення записати, обґрунтувати вживання розділових знаків.

1. Ніхто не розрадить тебе у біді. Тільки вірний друг розрадить.
2. Уважним потрібно бути для всіх. Приділяти увагу слід старим і дітям.
3. Школярі охоче опановують комп'ютерну грамоту. І учні молодших класів опановують також.

Завдання 3. Записати текст, ставлячи розділові знаки. Пояснити основні пунктограми.

Невмирущість генної пам'яті

Ой піч наша піч Ти не етнографічна архаїка ти навічно вписана в історію людства як один з рушіїв цивілізації Біля твого вогню єднались кривні з твоїм вогнем склалися роди племена плекалися устої побуту звичаїв вірувань Не хлібом єдиним а й теплом людяності доброти співчуття взаємоповаги й неодмінно взаємовиручки й взаємодопомоги ти живила покоління за поколінням протягом тисячоліть Недоброзичливці уміло перевертаючи сутність догори дном навіть тебе накривають облудними просторікуваннями про вигадану хитромудрими «шароварщину» Найсвятіше національне вони мріють знищити доценту зжити з білого світу.

Прообраз теперішньої печі так само як і глиняна долівка як багато що з дотепер прикметного в побуті саме українського народу зринає з найраніших горизонтів Трипільської культури Ніякими зайдами, ніякими пришельцями ця символіка не принесена Вона з душі й серця найраніших хліборобів «Шароварщиною» це є для того кому воно чуже й незрозуміле пам'ять (За В. Пепою)

Завдання 4. Виписати з творів Р.Іваничука 10 речень з теми «Відокремлені означення».

Завдання 5. Навести (скласти) 2 вправи з теми «Відокремлені означення» (оригінальні – за типом «Лінгвістичні ігри на уроках мови»).

Варіант 5

Завдання 1. Відредагувати подані речення.

1. Оріся не зрозуміла стану його душі - все ще чекала відповіді на своє питання звідки він (В.Гжицький).
2. До приходу Орісі Іван розповів дружині все про себе, як жив без неї, як тужив, скільки разів брав участь у боях, як в останньому його пораненого забрали з поля американські санітари (В.Гжицький).
3. Ще ліс тоне в молочній досвітній імлі: ще сонце, мабуть, не збило й роси з пшениці на долах, як Докія вже сіпає дітей за сорочки (П.Козланюк).
4. І перше, що подумав Чубарик: тікати (А. Шиян).

Завдання 2. Виконати запропоновані вправи. Прокоментувати їх.

1. Переписати, розставляючи пропущені розділові знаки.

I. А там ось там за сивою горою зоріє Українонька моя (М.Воробей). Моя основа — тут у цьому ґрунті (П. Перебийніс). А на узгір'ї у центрі села — біла криниця(А.Григорук). Коло воріт над перелазом білів новою цямриною колодязь виглядав на шлях новим високим журавлем (Панас Мирний). Я лину вже думками в слободу аж до Дінця на Україну (А. Романенко). У Києві на Подолі козаки гуляють (Т. Шевченко). Невже отут на цьому п'ятачку вся Руська починалася держава? (Л. Забашта). Раз восени перед самою Покровою Микола сидів увечері над лиманом (І.Нечуй-Левицький).

II. Всі розмови не скінчені тут на землі десь кінчалися там між зірками. (Леся Українка). А там за лісом синьою струною напнута між порогів і проваль ріка бриніла (Б.Олійник). Навпроти за порослим будяками і кропивою пустирем німів чорний привид Батурина (Р.Іваничук). А недалеко од Пісок над самим шляхом коло Хоменкового хутора насипана висока могила (Панас Мирний). Писав я ці сонети восени в подільському селі на Тернопіллі (Д. Павличко). Двадцятого в четвер дощі по Україні (П. Вольвач).

Завдання 3. Записати текст, ставлячи розділові знаки. Пояснити основні пунктограми.

Сватання

Був ясний морозний день Отець Кирило стояв у воротах здалека вітаючи гетьмана. Гетьман із полковником скинули на руки слугам свої підбиті хутром киреї та шапки. Хмельницький був ще не старий високий і сильний чоловік з сухим і кістлявим лицем. Мав на собі ясно-синій жупан, підперезаний коштовним поясом. Гетьман з полковником сіли на ослоні а Настуся вийшла Побачили ми слід до вашого двору сказав гетьман а тепер бачимо що то не кунія а красна дівиця Знаємо на той товар купця маємо доброго молодця Ваш крам а наш купець чи підійде наш молодець Жартуєте пане гетьмане із зачудуванням про мовив отець Кирило З жартами так далеко не їхали б відізався полковник Як же зветься ваш купець З доброго роду й доброї він слави Покликали Настусю Що ж доню запитав священик Чи маєш вільну волю йти за козака Маю ледве чутно спустивши очі сказала дівчина

Обміняли хліб святий не забув і його запасливий гетьман Послали по молодого (За М. Грушевським)

Завдання 4. Виписати з творів В.Сосюри 10 речень з теми «Відокремлені обставини».

Завдання 5. Навести (скласти) 2 вправи з теми «Відокремлені обставини» (оригінальні – за типом «Лінгвістичні ігри на уроках мови»).

Варіант 6

Завдання 1. Відредагувати подані речення.

1. Ой як же зарекоче наше потоплене село, як же возрадуються стріхи (О. Довженко).
2. В огні теє село згоріло за допомогу партизанам і люди, хто не був убитий, кидалися в воду - охоплені полум'ям (О. Довженко).
3. Хоч промайнуло вже майже чверть століття – але все, що діялося того дня я пам'ятаю так виразно, ніби сталося воно вчора? (В.Козаченко).
4. Замкнене здається, аж надто замкнене вольове обличчя (В.Козаченко).

Завдання 2. Виконати запропоновані вправи. Прокоментувати їх.

1. Прочитати. Обґрунтувати вживання розділових знаків.

Отже, село звалось Луговиця, або Бабине Щастя (С. Олійник). Се батько Пугач, старець, або дід кошовий (П. Куліш). Палиця з мотузкою може бути батоном, а може луком, тобто зброєю (П. Гірник). В цьому випадку допущено було перекручення, навіть свавілля (О. Гончар). Кумис, або перешумоване кобиляче молоко, вживається як ліки (З часопису). Цілком спокійно почуває себе взимку кажан, тобто летюча миша (О. Копиленко). Альфонсом Юліїн звався муж, чи чоловік (П.Куліш). Олександрові Ільченку належить роман «Козацькому роду нема переводу, або ж Козак Мамай і чужа молодиця» (Є. Гуцало). Хліб, навіть сухар, голоду в хату не впустить (Нар. творч.).

2. Записати народні порівняння, дібравши з довідки потрібні слова. Ввести порівняння до самостійно складених речень, речення записати.

Берегти як ... , боятися як ... , голодний як ... , пролетів як ... , упертий як ... , хитрий як ... , чорний як ... , німий як ... , надувся як ... , жвавий, як ... , прямий як... , наквив як

Довідка. Зіницю ока; вогню; вовк; вітер; осел; лисиця; сажа (смола, ворона); риба; індик; рак на греблі; свинячий хвіст; мокрим рядом.

Завдання 3. Записати текст, ставлячи розділові знаки. Пояснити основні пунктограми.

Пісня

«Що проміняв жінку на тютюн та люльку необачний» Чому так бентежить нашу душу дивацтво Сагайдачного Переїнявшись ним ніби й не помічаєш проминущої безодні століть... Пісня наша дивовижна Довго ми жили без власної історії нецеремонно привласненої сусідом Проте пам'ять роду пам'ять народу не обривалася пісня то наша Біблія і наш невмирущий літопис У пісні увічнено мораль і звичаї збережено сльози наречених та матерів виспівано козацьку звитягу

Пісня «Ой на горі та женці жнуть» опoетизувала імена двох славетних провідників лицарства Сагайдачного й Дорошенка Історія не зберегла навіть дат народження обох гетьманів реєстрового козацтва знаємо лише роки їх загибелі Звісно Дорошенків було двоє Михайло та Петро Проте співають достеменно про Михайла бо саме він був сучасником Сагайдачного Яка простота й сила яка краса народної вдачі втілена в пісні У ній незнищенна усмішка якою так славен український народ (За П. Федотюком)

Завдання 4. Виписати з творів Л.Костенко 10 речень з теми «Відокремлені уточнювальні члени речення».

Завдання 5. Навести (скласти) 2 вправи з теми «Відокремлені уточнювальні члени речення» (оригінальні – за типом «Лінгвістичні ігри на уроках мови»).

Варіант 7

Завдання 1. Відредагувати подані речення.

1. Це там – високо в горах, у царстві скель і могутніх правічних лісів (О. Гончар).
2. І ось нарешті настало довгождане свято: в улоговині з'явилися й самі будівники (О. Гончар).
3. Тепер уже не те, тільки мама або тато покличуть Миттю він негайно йде додому (П. Бабанський).
4. І дивно, Андрій не зненавидів учителя за цей жорстокий розгром: а навпаки полюбив (П. Загребельний).

Завдання 2. Виконати запропоновані вправи. Прокоментувати їх.

1. Прочитати речення. З'ясувати, якою частиною мови та у формі якого відмінка виражено в кожному з речень звертання. Обґрунтувати вживання розділових знаків.

Тату, наш лелека прилетів! Мамо, чуєш мову солов'їну? (О. Лупій). Щось, брате, ти про рушничок завів (А. Малишко). Позовіть мене, Максиме, батьку мій! (П. Перебийніс) Благословіть в дорогу, матері (Л. Костенко). Уклін доземний вам, Тарасе! (О. Доріченко) Товаришу молодший лейтенант, ми з вами не земляки? Товаришу майор, ніякого вибуху не було! (П. Загребельний). Слава твоя росте, друже Френк! (О. Гончар) Як ви себе почуваете, містере Бентвуд? (П. Загребельний) Розгорни фату, Світлано! (П. Перебийніс) Умий же личко, перепеличко! (О. Довгий) Збудімося, байдужі та оспалі (Б. Бровченко). Мерщій, очі! Майстер квапить (П. Перебийніс). А, це ви, Якове Опанасовичу! Здрастуйте! (Григор Тютюнник) Кириле Петровичу, що там у вас сталося в степу? (О. Гончар) Хтось, Аркадію Валеріановичу, увів вас в оману (М. Стельмах). Степане Івановичу! Вас до телефону! (Остап Вишня). Кажі, Віро Пилипівно, з чим прийшла? (О. Гончар) Спасибі ж тобі, Одарко Дармограїхо, за шану (Є. Гуцало).

2. Розкрити зміст кожного із фразеологізмів, визначити його походження. Вказати звертання, пояснити вживання розділових знаків.

Юпітере, ти гніваєшся, отже, ти неправий. Аве, Цезар, ті, хто йдуть на смерть, вітають тебе! і ти, Бруте? Молилася ти на ніч, Дездемоно?

Завдання 3. Записати текст, ставлячи розділові знаки. Пояснити основні пунктограми.

Безсмертя пісні

Господи скільки ж ото разів за життя ми дивимося на небо над головою. Хто дивиться очікуючи манни небесної хто перебуває на сьомому небі од щастя хто неначе з неба впав хто пальцем у нього попадав хто раю там шукає... А він Михайло Петренко як подивився на небо то ми ось уже більш як півтора літ співаємо його пісню. Ця поезія написана 1840 року вперше надрукована у альманасі «Сніп» у Харкові. Потім її передруковували у багатьох збірниках альманахах хрестоматіях. У різних виданнях твір іменували по-різному то «Небо» то «Недоля». Лише згодом вірш почали називати «Дивлюсь я на небо». Пісня стала істинно народною. Дехто з критиків навіть засумнівався в авторстві нікому до того не відомого Петренка... Навіть з прізвищем йому не поталанило. Петренків як і Коваленків пів-України. Розпочав поет зненацька і так само зненацька урвав свій поетичний злет. Чому? Це справді загадка таємниця яку нам не дано розгадати. Хіба ж не парадокс? Автор маловідомий і водночас на віки відомий. Простий смертний а здобув безсмертя. (За В. Чемерисом)

Завдання 4. Виписати з творів Н.Забіли 10 речень з теми «Порівняльний зворот».

Завдання 5. Навести (скласти) 2 вправи з теми «Порівняльний зворот» (оригінальні – за типом «Лінгвістичні ігри на уроках мови»).

Варіант 8

Завдання 1. Відредагувати подані речення.

1. Хлопець не думав:що директор його легко розкусить і, навіть, здивовано й довго дивився на Василя Петровича (Д. Ткач).
2. Ні – ні: не хотів би я бути на Павчиному місці (Л.Письменна).
3. Але дядя Кузя очевидно і не думав худнути, бо уминав за чотирьох, а наївшись, подобрішав, і став розмовляти з нами (Л.Письменна).
4. Хто він був великий учений, чи дрібний шахрай, оборонець долі чи найнещасніша істота? (М.Дашкієв).

Завдання 2. Виконати запропоновані справи. Прокоментувати їх.

1. Подані словосполучення ввести у ролі вставних до самостійно складених речень. Речення записати, підкреслити в них усі члени речення.

М'яко кажучи; виходячи з цього; незважаючи на це.

2. Розкрити зміст кожного із фразеологізмів, визначити його походження. Вказати звертання, пояснити вживання розділових знаків.

Слово, чому ти не твердая криця. Треба всюди, добрі люди, приятеля мати. Спинись, хвилино. Ти добре риєш землю, кріт старий!

Завдання 3. Записати текст, ставлячи розділові знаки. Пояснити основні пунктограми.

Пісня мого народу

Тисячі літ живе народ наш на плодючій прекрасній землі Розметаний по широких степах між велетенськими ріками й лісами поздираний нападниками й загарбниками без міри без пуття але єдиний дужий і добрий до всього живого ростучого й текучого до сонця зірок вітрів і роси Скільки було задрісних охочих ворожих які хотіли зіпхнути народ цей з його землі погнобити знищити пустити в непам'ять Здавався він усім чужинцям таким добрим лагідним і безпомічним що сам упаде в руки як перестиглий плід А він стояв уперто непохитно вороги ж гинули безслідно та над їхніми могилами лунали не прокляття бо народ наш не вмів ненавидіти не молитви бо не переймалися тут надмірною вірою в богів а в жито-пшеницю в мед і

бджолу лінула до самого неба пісня «Дунаю Дунаю чому смутен течеш?»
«Ой не шуми лу́же зелений байраче»

Веснянки й колядки пісні купальські й русальні баладні могутні думи про боротьбу із загарбниками пісні побутові вся історія народу в цьому безмежному материкові високої поезії історія як казав Гоголь «жива яскрава сповнена фарб істини»
(За П. Загребельним)

Завдання 4. Виписати з творів Олександра Олеся 10 речень з теми «Розділові знаки при звертанні».

Завдання 5. Навести (скласти) 2 вправи з теми «Розділові знаки при звертанні» (оригінальні – за типом «Лінгвістичні ігри на уроках мови»).

Варіант 9

Завдання 1. Відредагувати подані речення.

1. Але вражали його (чоловіка) очі дуже виразисті, жваві, й надто молоді (М.Дашкієв).
2. Стоїть бува той коник, запряжений у воза десь під двором похнюпив голову, дрімає, жде свого хазяїна (А. Дрофань).
3. Ви звичайно знаєте, що є такий острів: Ява (В.Нестайко).
4. Ось, який він той куток, де стоїть наша школа (Б. Харчук).

Завдання 2. Виконати запропоновані вправи. Прокоментувати їх.

1. Прочитати речення, правильно їх інтонуючи. Обґрунтувати вживання розділових знаків.

Так, армія тоді непереможна, коли любов зове її на бій! (Б.Олійник). Ні, не забудь тих днів бурхливих! (В.Сосюра). Ні, не хочу більш терпіти на землі неправди злої! (В.Самійленко). Не вип'ють прокляті заброди живущу кров мою. О ні! (А.Малишко). Так, знов душа замерзне, знов одвикне од радісного коливання трав (М. Рильський). А зелені ниви не бояться, ні, їм потрібні зливи, теплі та ясні (В.Івасюк). Ні, не підніметься моя рука на кущ оцей, відмовиться сокира його рубати! (М.Рильський). Зимові ночі красиві, так, та заморожують кров у жилах (Г.Глодзь). Ні, не люди тебе вчили, мабуть, сама доля (О.Афанасьєв-Чужбинський). Ні, не мені гомоніти про давні та славні дні! (Д.Загул).

2. За поданими схемами скласти й записати складносурядні речення. Обґрунтувати вживання у них розділових знаків.

- 1) О, і О, і О, і О;
- 2) О, але О;
- 3) О, та О;
- 4) то О, то О.

Завдання 3. Записати текст, ставлячи розділові знаки. Пояснити основні пунктограми.

Пісня й мова

Світ на щастя зачарований піснею Проте у нас мало симпатичних пісень про сучасність ми співаємо про вербу про калину про гірке кріпацтво... Так і пісні ще довго будуть нас чарувати але ж має розвиватись глибина і ширина Має нарешті з'явитись в Україні нова українська пісня не наших пращурів спасибі їм а наша Треба ж показати на що ми праправнуки славних предків здатні а не тільки співати те що до нас віками створювалось Недоброю традицією стало жалкувати скиглити ридати над нещасною долею України нічого заради України не роблячи Ми впевнені кожен хто хотів би прислужитися державі має працювати оберігти слово піснею (а це душа народу) все це має робитися не плакальниками і не песимістами Часто сперечаються щодо визначення української пісні що тут головне На нашу думку головна ознака мова бо мова і пісня це як кисень і легені Ми співуча нація талановита і в пісні наша мова має утверджуватись (За В. Крищенком)

Завдання 4. Виписати з творів Олеся Гончара 10 речень з теми «Розділові знаки при непоширених прикладках».

Завдання 5. Навести (скласти) 2 вправи з теми «Розділові знаки при непоширених прикладках» (оригінальні – за типом «Лінгвістичні ігри на уроках мови»).

Варіант 10

Завдання 1. Відредагувати подані речення.

1. У вечоровому тумані синіли горби, поля – книга буття, її гортав вітер, і читали зорі (Б.Харчук).
2. Вона (бабуся) стояла, схилившись за тин, і, сумно дивилася на вулицю напевне, виглядала зниклого онука (Л.Ляшенко).
3. Раптом мені спало на думку а може це хтось із хлопців, що живуть у сусідніх з нашим будиночках, вирішив пожартувати, прикидається козою й мекає? (І.Кирій).
4. Мама заглянула під ліжку, дістала м'ячик, і не довго думаючи, покотила його в куток (О.Буцень).

Завдання 2. Виконати запропоновані вправи. Прокоментувати їх.

1. *Прочитати речення. Обґрунтувати вживання тире. Прочитати речення, дотримуючись правильної інтонації.*

Як заспіваємо, бувало, удвох — аж стіни слухають (Панас Мирний). Де вона тих пісень навчилася — Бог її святий знає (Б.Грінченко). Хто кого покохає — Уляна перша знає (Панас Мирний). Ганна як гляне — усяк зів'яне (С.Йовенко). Гляне було Мартуня — так з очей у неї аж іскри летять (О.Кониський). Нехай лютують морози — у неї в серці весняні квіти процвітатимуть (П.Куліш). Як наділа ще Килина черевички-сап'янці — картина, а не людина! (Панас Мирний).

2. *Переписати речення, підкреслити граматичні основи. Обґрунтувати вживання розділових знаків.*

Минало літечко тепле з його ясними та привітними днями; насувала осінь сумна з густими туманами, з темними непроглядними ночами (Панас Мирний). Дав Бог весну, віє теплом, із стріх вода капле, сонечко веселенько світить, тане сніг, задзюрчали по вулицях струмочки, садки зазеленіли (Марко Вовчок). В промінні призахідного сонця товчється комашня, десь звучить музика, в сусідньому дворі курка рекламує свою продукцію; пахне бузком, ясином чи матіолою, на колінах — книжка (Н.Околітенко). Червоний місяць аж горить, з діброви місяць виступає (М.Вінграновський). Місяць піднявся високо; садки блищать, не шелехнуть; відпочиває після трудового дня Зачіплянка, віддавшись в обійми своїм серпанковим снам (О.Гончар). Надходив вечір,

тьохкав соловейко, цвіла груша, одцвітали вишні, витикалася на вгороді з пухкої чорноземлі картопля, у гнізді гріла чорногузих майбутніх чорногузенят, ласкаво під тином квоктала квочка, скликаючи жовтеньких курчат, мекало в загончикові коли-не-коли телятко, сумуючи за мамою (Остап Вишня)

Завдання 3. Записати текст, ставлячи розділові знаки. Пояснити основні пунктограми.

Мова і суспільство

Роль мови як засобу спілкування між людьми в нас абсолютизується. Насправді ж мова явище незмірно глибше й важливіше. У мові концентрується сама сутність буття людини та історичного буття народу. Це переконливо довели філософія, психологія, соціолінгвістика. Звідси цінність мови як основи самовизначення людини й народу.

Певна річ людська думка шукала виходу з лабіринту мовних проблем. Пропонувались різноманітні проєкти досягнення мовної єдності людства. Всі вони виявлялися утопіями, а спроби їх примусового впровадження призводили до духовних втрат і ставали вираженням національного гніту.

Нині людство шукає інших підходів до цієї проблеми. В основу пошуків має бути покладений принцип прийнятний для всіх. Це принцип абсолютної самоцінності кожної мови і кожної культури відповідно до абсолютної самоцінності кожної людини і кожного народу.

Коли користування рідною мовою стає не єдиною природною поведінкою виявом життєвої необхідності й доцільності, а справою патріотизму та його ознакою, це засвідчує дуже небезпечний ступінь виродження суспільства. Змінити ситуацію можна не заклинаючи полюбити рідну мову, а змінивши обставини. Роль законів важлива, проте лише постільки, поскільки вони допомагають змінювати обставини (За І.Дзюбою).

Завдання 4. Виписати з творів В.Стуса 10 речень з теми «Розділові знаки у складному сурядному реченні: кома; тире».

Завдання 5. Навести (скласти) 2 вправи з теми «Розділові знаки у складному сурядному реченні: кома; тире» (оригінальні – за типом «Лінгвістичні ігри на уроках мови»).

Варіант 11

Завдання 1. Відредагувати подані речення.

1. А там в очеретах буде і для неї робота: показуватиме Оксані, звідки заходити, як пройти між очеретами до озер, на яких лишилися на її думку ночувати і їхні, і сусідські качки (Д.Міщенко).
2. Сонце під обід – і так пече, що й Лиска вже страх як захекалась, умокрила вся й півник одно роззявляє рота, одно роззявляє нічим дихати (І.Виргач).
3. Хлопці ні з місця (В.Кава).
4. Пальці визирали з дірок маленькі, нещасні, навіть, у темряві я бачив, що вони посиніли від холоду (В.Кава).

Завдання 2. Виконати запропоновані вправи. Прокоментувати їх.

1. *Переписати, розставляючи пропущені розділові знаки. Позначити в реченнях пунктограму «кома, крапка з комою, тире та двокрапка між частинами безсполучникового складного речення».*

Одгриміла гроза теплий дощ одшумів одцвіли блискавиці крилаті (В.Сосюра). Роса парує синювато іду травною навмання (П.Перебийніс). Затремтіли струни у душі моїй мелодійна пісня задзвеніла в ній (Олександр Олесь). Лілея білі пелюстки закрила не стало сонця сутінки лягли (Б.Грінчак).

2. *Подані складнопідрядні речення перебудувати на складні безсполучникові, між частинами яких треба ставити тире.*

Як пройде негода, стане кращою погода. Як листя жовтіє, то поле смутніє. Як зазиміє, жаба оніміє. Як травень холодний, то рік хлібородний. Як багато птиць, не буде гусениць. Як уродить мітлиця, буде хліб тільки снитись. Як кликав вовк козу в гості, вона йти не схотіла (Нар. творч.).

Завдання 3. Записати текст, ставлячи розділові знаки. Пояснити основні пунктограми.

Лист

Нарешті сніг зник усе зацвіло київські гори завітчалися білими вишневими грушевими яблуневими садками Настуся поралась у садку готуючи грядки на квіти То був чудесний квітничок який рідко можна було

подибати в тодішньому Києві Було тут багато різних квітів гвоздик рути й улюбленого в ті часи шафрану Настуся кохалася в цім квітничку й саду де було багато дерев вишень горіхів шовковиць а за ними довгими рядами стриміли виноградні лози Але тепер робота в садку мало тішила дівчину четвертий місяць минав без вістей з козацького війська Нарешті прийшла звістка що Хмельницький став табором під Білою Церквою й до Києва не збирається Аж одного вечора служниця прибігла сказати що якийсь козак привіз довгожданого листа Справді лист був від Грицька Пісченка Він писав що ніяк не може приїхати сам бо порубаний під Корсунем але сподівається скоро одужати й прибути Незважаючи на вість про поранення лист надзвичайно втішив Настусю і вона його читала й перчитувала без кінця й ліку Грицько її любить і приїде незабаром до неї (За М. Грушевським)

Завдання 4. *Виписати з творів В.Яворівського 10 речень з теми «Розділові знаки у складному підрядному реченні: кома; двокрапка».*

Завдання 5. *Навести (скласти) 2 вправи з теми «Розділові знаки у складному підрядному реченні: кома; двокрапка» (оригінальні – за типом «Лінгвістичні ігри на уроках мови»).*

Варіант 12

Завдання 1. Відредагувати подані речення.

1. Е ні залазь друже, назад під сорочку! (В.Близнець).
2. Крізь волокнисті хмари вже пробивалося тьмяне світло місяця і, Санько тримаючись за гриву, пригнувся, обшастав очима той горбик (В.Близнець).
3. Осінній ліс був легкий, і прозорий од жовтого листя, яке вже почало опадати та від блілого проміння (Є.Гуцало).
4. Потім почало здаватись, що появиться сам лісник, і похмуро дивлячись запитав, чого їм треба (Є.Гуцало).

Завдання 2. Виконати запропоновані вправи. Прокоментувати їх.

1. *Переписати речення, підкреслити граматичні основи. Визначити, яким зв'язком пов'язано в єдине ціле частини речень. Обґрунтувати вживання розділових знаків. Прочитати, дотримуючись правильної інтонації.*

Сидиш на сухарях — то і душа прозора, і відлітає страх, і твердне непокора (В.Стус). Мені здається: людство у біді, земля напередодні катастрофи і мучеників ждуть нові голгофи,— коли нема лелеки у гнізді (Л. Бенедишин). Одні мають справу з нафтою чи металом, інші — з хлібом чи бавовником, ті спілкуються із зірками, з дальніми галактиками, багатьом випало мати справу з прекрасними музами, проте ніхто не може почуватися безпечно і безтурботно: надто-бо складний і неспокійний сучасний світ, багато що затьмарює життя сучасного людства — ми не можемо заплющувати на це очі (О. Гончар).

2. *Переписати речення, розставляючи розділові знаки. Накреслити схеми речень, обґрунтувати вживання розділових знаків. Прочитати речення, правильно їх інтонуючи.*

Так і знай допоки родить жито доки сонце в радості встає нашу правду й віру ще не вбито ще вона у когось в серці є (Т.Майданович). Всяке тіло як трава і всяка слава людська як цвіт на траві засохне трава і цвіт її опадє (З Біблії). Прислухайся вітром на ниві в колосся прадавнього слова звучання вплелось (Л.Первомайський). Щасливим був я двічі як на сні мене віз батько в присмерки осінні і як відчув що в мене в серці є те що належить тільки батьківщині (Д.Павличко). Достиглі зорі випадали з небесного життя не досягнувши земного і можливо звичайний осінній листок був

щасливіший за них він золотим човником падав на п'янку землю щоб стати землею і дати комусь життя?! (М.Стельмах). Чомусь не кожен розуміє і не написано ніде якщо душа співать не вміє сам розум пісню не складе (С. Лепех). Не дурно ж кажуть дівчина як верба де не посади то прийметься (І. Нечуй-Левицький).

Завдання 3. Записати текст, ставлячи розділові знаки. Пояснити основні пунктограми.

Символ України

Колись один із друзів подарував мені Біблію і написав таке «Дарую тобі цей вселюдський «Кобзар» Якщо згодиться з моїм другом то для кожного українця «Кобзар» Шевченка справді повинен стати Біблією Я скажімо не уявляю собі людину яка називає себе українцем а «Кобзаря» не читала Такого не може бути і звичайно у кожній українській хаті передовсім має бути «Кобзар» і читати його треба з дитинства аж до білої сивини. Але ж який я був шокований розлючений коли почали з'являтися пасквілі на поезію Тараса Григоровича Шевченка та на нього самого Появилися нові «філософи» які вирішили по-своєму трактувати творчість великого поета Зрештою то їхнє право Але мені здається що такі люди просто хочуть потертися біля імені Тараса Григоровича щоб і про них щось колись могли сказати Та все-таки думаю не треба зачіпати його він наш пророк наш месія Ось уже півстоліття його поезія це програма самовдосконалення національного будівництва і Боже мій як же вона точно викладена (За О. Білашем)

Завдання 4. Виписати з творів Д.Павличка 10 речень з теми «Розділові знаки у складному безсполучниковому реченні: кома; тире».

Завдання 5. Навести (скласти) 2 вправи з теми «Розділові знаки у складному безсполучниковому реченні: кома; тире» (оригінальні – за типом «Лінгвістичні ігри на уроках мови»).

Варіант 13

Завдання 1. Відредагувати подані речення.

1. Сіно під ним шеберхало так, ніби, нарешті, проснулася й заговорила вся повітка (Є.Гуцало).
2. Хочеш утамувати спрагу, вода до твоїх послуг чиста, звичайна (П.Утевська).
3. Справді, вітер завдає сніжинкам чимало клопоту носить їх над землею, мов навіжений (П.Утевська).
4. Мить і вже не відрізнити, не впізнати, де вода з ручаю, а, де хвилі річки (П.Утевська).

Завдання 2. Виконати запропоновані вправи. Прокоментувати їх.

1. *Переписати, розставляючи потрібні розділові знаки.*

Підведи мої вії зелені просить дерево в лузі. Понеси наші хвилі до моря далекого заблагали озера. Закували зозулями, задзвеніли дубами, білим клекотом сонця дуби подніпрові Підніми нас на крила (А.Малишко). Сонце заходить цілуючи гай квіти кивають йому на добраніч шепчуть листочки звиваючись на ніч Не покидай не покидай (М.Вороний). Води Води Води благала пошерхла висохла земля (Т.Севернюк). Спотикаюсь об каміння і ворушиться коріння Хто ти є в своїй країні (Т.Севернюк). Питає у неба земля Чи ти будеш моїм оборонцем і зелені руки тополь простягає до сонця. Посилає земля пісні Чи ти чуєш мій голос і у відповідь небо їй сипле золото в колос (М.Нагнибіда). Шуміла калина листом зелененьким Ой що ж се я німа стою над своїм миленьким (Леся Українка). Питаються в Ужа стрімкі верховини Не жаль тобі друже текти з України Ти з горами злився де в долах не тісно (Нар. творч.).

2. *Прочитати. Вказати речення з прямою мовою і з непрямою мовою. Пояснити різницю між ними.*

Попалася лисиця в пастку та й каже: «Хоч іще рано, а доведеться заночувати». «Якось та буде»,— сказала миша в котячих зубах. Хвастала кобила, що з возом горшки побила. Хвалилася коза, що в неї хвіст довгий. Верещить вересень, що вже осінь. Казав сліпий до глухого: «Слухай, як безрукий голого обдирає». Присягалися сліпці, що своїми очима бачили. Казав сліпий: «Побачимо», казав глухий: «Почуємо», казав

німий: «Побалакаємо». То й дожидай їх! Кожух має свій дух, а вата питає, де хата. Казав їжак: «Хай буде так» (Нар. творч.).

Завдання 3. Записати текст, ставлячи розділові знаки. Пояснити основні пунктограми.

Шукаймо себе із Шевченком

Історія подарувала Україні Тараса Шевченка поета художника й універсального мислителя щоб допомогти українцям визначитись національно усвідомити свої духовно-культурні цінності і соціальні потреби необхідність створити й утвердити свою національну державу

Нестерпний біль Шевченка за поневолену Україну туга за героїчним минулим наших предків які боролися за волю непримиренність до несправедливості поневолення і брехні постійні заклики боротися і віра в перемогу завжди потрясли уяву читачів допомагали виробляти характер запалювали до дії Тарас не був ані політичним діячем у прямому розумінні ані істориком але він був мислителем-оракулом який напрочуд блискуче і об'єктивно оцінював весь історичний поступ людства не кажучи вже про історію українську викристалізовував окремі факти і явища поєднував їх у послідовний ланцюг боротьби добра зі злом Тому шукати себе в Шевченкові може і повинен не лише кожен українець а й взагалі будь-яка людина. В цьому й полягає підтвердження універсальності генія Шевченка пам'ятники якому збудовано в усіх країнах світу що претендують на цивілізований статус (За С. Хмарою)

Завдання 4. Виписати з творів О.Кобилянської 10 речень з теми «Розділові знаки у складному безсполучниковому реченні: двокрапка; тире».

Завдання 5. Навести (скласти) 2 вправи з теми «Розділові знаки у складному безсполучниковому реченні: двокрапка; тире» (оригінальні – за типом «Лінгвістичні ігри на уроках мови»).

Варіант 14

Завдання 1. Відредагувати подані речення.

1. Настуська знала туди, у темну кімнату, з білим, рухливим клином над головою, часом набивалося стільки всяких дїтлахів, що й самим військовим ніде сісти (Г. Кияшко).
2. Стріли гострі й тонкі стриміли з-за мотузка, що заміняв малому пояс (Ніна Бічуя).
3. І десь там унизу, біля світлокорі сосни, бджоли мабуть старанно й дбайливо знову замурували вхід до своєї оселі: гнівливо згадуючи цікавого збитошника (Н.Бічуя).
4. Мить і тетерук з гучним лопотінням, гублячи пір'я, видерся з колючих ялинових лап (В.Малик).

Завдання 2. Виконати запропоновані вправи. Прокоментувати їх.

1. Речення з прямою мовою перебудувати на речення з непрямою мовою.

Скажи до мудрості: «Ти сестра моя», а розум назви другом (З Біблії). Заслаб чумак молоденький, упав та й лежить. Ніхто ж його не питає: «Що в тебе болить?» (Нар. творч.). «Нащо вам Петрарка, Тассо?» — так питає не без злоби кожен йолоп твердолюбий з давнини й до цього часу (Ф. Прешерн).

2. Записати під диктовку. Написане звїрити з надрукованим.

Щебечуть зграї ластів'їні над мародерство і пиху, що все ж підвестись Україні на тім кривавому шляху (І. Драч). Всі питають, чи пана немає (Панас Мирний). А часом приповзе біблейський змії і просичить, що праведних нема (В. Сторожук). І випитаєте, чому замовкли ми? (М. Устиянович). Хтось питає, чи долі нам вдосталь. Чумакує Вкраїна і досі... (В. Василяшко). Це хто сказав, що серця світло гасне? (С. Йовенко). Часом питають, де пісні навчився. Тільки ніколи ніхто не питає, хто зложив пісню і де він подівся (О. Афанасьєв-Чужбинський). Старий каже, що він сиротина, одним один, як в осінь билина (А. Метлинський).

Завдання 3. Записати текст, ставлячи розділові знаки. Пояснити основні пунктограми.

Євангеліє українців

Допоки існуватиме на карті світу наша Україна допоки в ній житиме український народ доти він звертатиметься до величної постаті свого генія Тараса Шевченка Доводиться спілкуватися з представниками різних прошарків суспільства підприємцями політиками діячами науки освітянами робітниками селянами Ними озвучується Шевченкове слово не як літературна цитата а легко природно відбиваючи їхні думки й почуття

Наш час початок ХХІ століття своєрідний для України не тільки часовим зламом Відбувається болючий перехід суспільства до нових психологічних настанов Нині особистість її праця її інтелект її громадська позиція мають визначати не лише долю кожного українця а й долю цілого народу Таке становлення нових суспільних стосунків призводить до переоцінки культурних цінностей як основного морального стрижня Тому найбільш істотною є праця багатьох скромних подвижників від культури котрі роблять конкретну справу До їх когорти можна віднести автора книги «Євангеліє українців, або крилаті вислови «Кобзаря» Віктора Щербину Беремо книгу гортаємо... Мерехтять знайомі прізвища Куліш Франко Леся Українка Грушевський Довженко Гончар Ліна Костенко... Літературний процес це безперервне осмислення й осучаснення Шевченкового слова. «І хто розбудить нашу п'яну правду» пише І. Франко Ви ж пам'ятаєте (За Л.Красицькою)

Завдання 4. Виписати з творів В.Стефаника 10 речень з теми «Розділові знаки у складному реченні з різними видами зв'язку».

Завдання 5. Навести (скласти) 2 вправи з теми «Розділові знаки у складному реченні з різними видами зв'язку» (оригінальні – за типом «Лінгвістичні ігри на уроках мови»).

Варіант 15

Завдання 1. Відредагувати подані речення.

1. Невдовзі попереду в гушавинному мороці засіріла прогалина, потім тьмяно забіліло, війнуло вітерцем холодною вільністю він вийшов до води (В.Малець).
1. «Роздягайся» швидше: і на піч – наказала мама й почала розстібати Сашкові гудзики (В.Малець).
2. За хвилину ондатр з'явилось двоє, і малюючи вусами воду, вони стали наближатись до гусака (М.Вінграновський).
3. Біжу в сніги а там снігу по кісточки: поналітало скрізь шпарках в дверях (Григір Тютюнник).

Завдання 2. Виконати запропоновані вправи. Прокоментувати їх.

1. *Переписати, підкреслити всі члени речення. Накреслити схему речення. Обґрунтувати вживання розділових знаків.*

Кость Поріг був званий завше Пирогом: прізвисько личило йому більше, ніж прізвище: опецькуватий, сонний, лінкуватий, наче припудрений борошном, він справді нагадував кондитерський виріб, ніби під чийось веселим олівцем оживши, набувши ніг, рук і здобних рис обличчя (П. Федотюк).

2. *Переписати, розставляючи потрібні розділові знаки.*

Підведи мої вії зелені просить дерево в лузі. Понеси наші хвилі до моря далекого заблагали озера. Закували зозулями, задзвеніли дубами, білим клетком сонця дуби подніпрові Підніми нас на крила (А.Малишко). Сонце заходить цілуючи гай, квіти кивають йому на добраніч шепчуть листочки звиваючись на ніч Не покидай не покидай (М.Вороний). Води Води Води благала пошерхла висохла земля (Т.Севернюк). Спотикаюсь об каміння і ворушиться коріння Хто ти є в своїй країні (Т.Севернюк). Питає у неба земля Чи ти будеш моїм оборонцем і зелені руки тополь простягає до сонця. Посилає земля пісні Чи ти чуєш мій голос і у відповідь небо їй сипле золото в колос (М.Нагнибіда). Шуміла калина листом зелененьким Ой що ж се я німа стою над своїм миленьким (Леся Українка). Питаються в Ужа стрімкі верховини Не жаль тобі друже текти з України Ти з горами злився де в долах не тісно. Ти так розповився аж назву дав місту Уж мовить Карпатам

Люблю переміни. Та я ж закарпатець я син України Вода мого краю зі мною не сплине я синім Дунаєм вернусь в Україну (В. Василяшко).

Завдання 3. Записати текст, ставлячи розділові знаки. Пояснити основні пунктограми.

У полі

Я вийшов у поле і з полегшенням провів поглядом поїзд що тікав у жовто-синю далечінь Дорога майнувши сірим хвостом безшумно сховалася в зелені хлібів Над моєю головою вирисовуючи незримі вісімки кружляла згряя веселих вечірніх мушок Десь збоку внизу чиркала коса і звідти віяло вогким густим духом свіжокошеного сіна

Стараючись ступати в такт косі я бадьоро пішов уперед Несподівано я побачив чоловіка Де він був досі я не міг збагнути дорога ніби весь час була порожня Подорожній посувався помалу ступаючи важко й розмірено немов несучи на плечах відро з водою Раптом він заспівав Відразу ж з перших строк пісні мені стало легко В ній просто й легко з тією нелукавою класичною красою з якою гуде ліс скиглить чайка плаче пугач на могилі оповідалась історія дівчини що попала на завод Завод мабуть був цукроварний там «солодкий цукор мішають з гіркими сльозами» Мене охопило почуття зворушення щось подібне я відчував у дитинстві коли довго шукаючи в небі жайворонка нарешті бачив його близько від себе сіренького миршавого звичайнісінького Парубок певно був одним із тих жайворонків що з давніх-давен дзвенять над Україною складаючи свої анонімні прості й прекрасні пісні на які ніхто не пише рецензій і про авторів яких не знають жодної подробиці (За В. Винниченком)

Завдання 4. Виписати з творів М.Вінграновського 10 речень з теми «Діалог. Пряма мова. Розділові знаки при діалозі, прямій мові».

Завдання 5. Навести (скласти) 2 вправи з теми «Діалог. Пряма мова. Розділові знаки при діалозі, прямій мові» (оригінальні – за типом «Лінгвістичні ігри на уроках мови»).

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Відомості з історії вітчизняної пунктуації
2. Коротка характеристика розділових знаків
3. Однорідні і неоднорідні означення
4. Однорідні члени речення, з'єднані сполучниковим зв'язком
5. Узагальнювальні слова при однорідних членах речення
6. Відокремлення одиничних означень
7. Відокремлені прикладки
8. Відокремлені обставини
9. Відокремлення одиничних дієприслівників
10. Кома і тире при вставних словосполученнях й реченнях
11. Виділення вставлених речень за допомогою тире і дужок
12. Розділові знаки при звертаннях
13. Порівняльні звороти, що не відокремлюються
14. Прикладки із сполучником **як**
15. Пунктуація в реченнях з повторюваними сполучниками **і, та**
16. Тире між підметом і присудком
17. Кома в безсполучниковому складному реченні
18. Крапка з комою в безсполучниковому складному реченні
19. Тире між частинами безсполучникового складного речення
20. Двокрапка в безсполучниковому складному реченні
21. Особливості пунктуації в складнопідрядному реченні
22. Особливості пунктуації в складносурядному реченні
23. Розділові знаки при вигуках і частках
24. Розділові знаки при прямій мові
25. Розділові знаки при цитатах